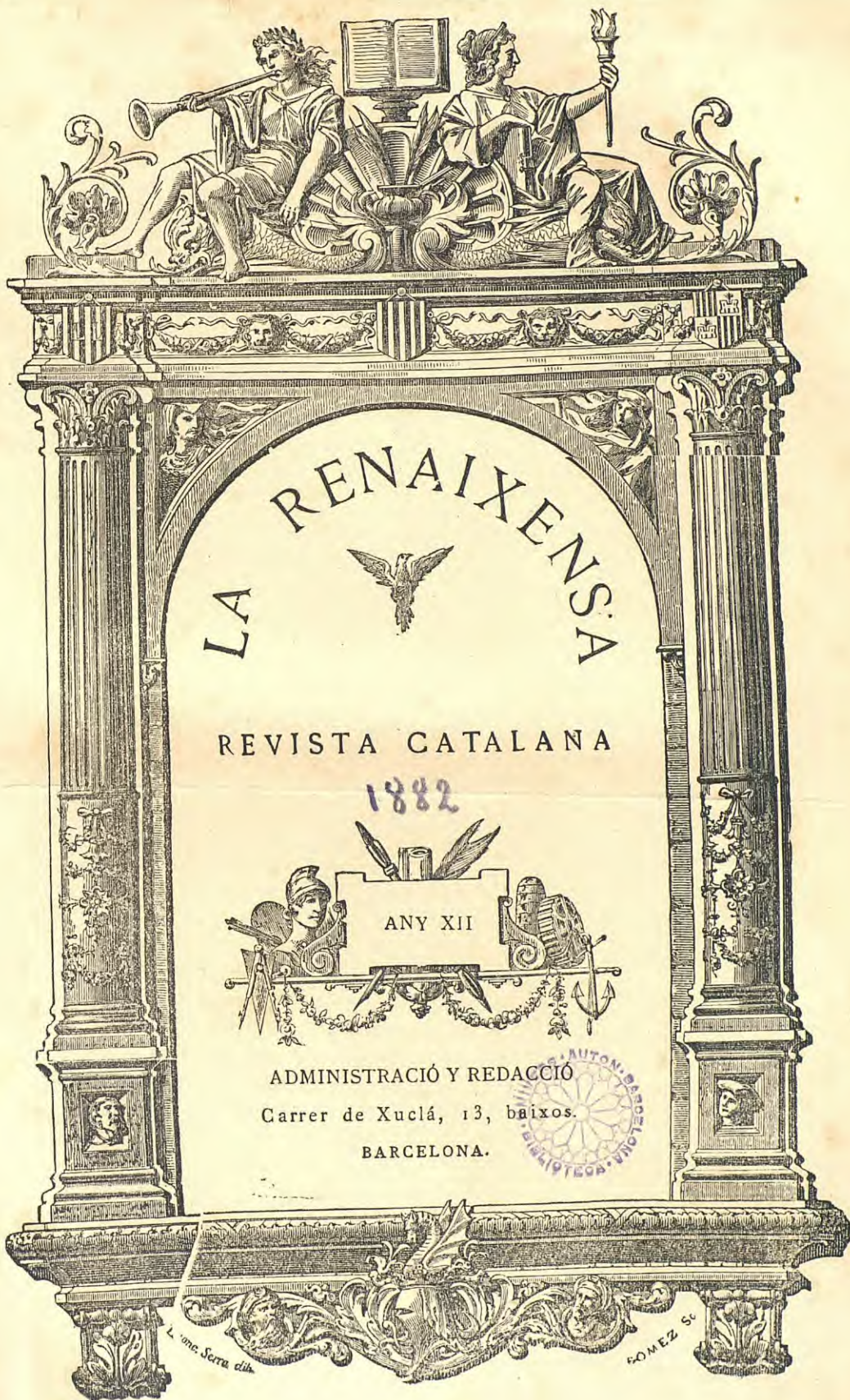

LA RENAISSANCE

REVISTA CATALANA

1882

ANY XII

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

Carrer de Xuclá, 13, baixos.

BARCELONA.

L. Serra dib.

ROMEZ Sc

LA RENAIXENSA

TAULA

A. B.

¡Pobre Jack! traduït per Esteve Sunyol.	33
---	----

A. G.

A una rossa.	48
Lo bés del mort.	80

ALSINA Y CIÓOS (S.)

La margarida (traduït del francès).	124
---	-----

ARIBAU (BONAVENTURA C.)

Palamós.	166
------------------	-----

ARMET RICART (SALVADOR.)

Acuarelas campestres.—Lo dia de mercat.	257
---	-----

BALAGUER Y (MERINO ANDREU)

Lo temple greco-romà dit d' Hércules en lo carrer del Para- dis de Barcelona.	41
--	----

BARTRINA (FRANCISCO.)

Intimas.	190
Intima.	357
En la mort de Lluís Roca y Florejachs.	367

BASSEGODA (B.)

Brindis.	174
------------------	-----

BLANCH (ADOLF.)

L'estel.	31
------------------	----

BLANCH Y ROMANI (JOSEPH.)

A un poeta.	191
---------------------	-----

BONAPARTE WYSE (WILLIAM.)

Discurs pronunciat en la vila comtal de Furcalquier ab mo- tiu dels jochs florals de Provença.	217 y 225
---	-----------

CALVET (DAMAS.)

L'aprenent de bruixot, traducció de Goëthe.	143
L'actor G. K. en lo paper de Neron.	286
Las visitas en somni segons los poetes árabes.	189

CASANOVAS GORCHS (FRANCISCO.)

Lo mes dols.	240
----------------------	-----

COROLEU (J.) Y J. PELLA.

Los furs de Catalunya subsisteixen de dret.	285 y 193
---	-----------

C. T. R.

Rosa vera (mitat del anglès).	363
---------------------------------------	-----

	DRAPER (MIQUEL.)	
¡Bells amors!..		254
	FARNÉS (SABASTIA.)	
Un refrán popular.		77
Viatje á ma patria.		201 y 209
D' un bateig.		281
	FORTEZA (GERONI.)	
Las estrellas.		277
	FRANQUESA y GOMIS (JOSEPH.)	
Marinada.		310
	FULLERTON (LADI GEORGINA.)	
Los lliris blanchs.		57, 65 y 73
	GARCIA BRAVO (MAGDALENA.)	
Cant d' amor.		270
	GENER (POMPEYO.)	
Victor Balaguer.		265
	GRAS (FRANCISCO.)	
Dolors.		120
	GUIMERÁ (ANGEL.)	
Balada de Judit de Welp.		6
	GUISLANSONI (ANTONI.)	
Dos espías.		81, 89, 97 y 105
	J. J. T.	
Remey.		184
	J. Z.	
A una desconeguda..		117
	LABAILA (JASCINTO.)	
El poeta á la reyna del jochs florals.		230
	LLORENTE (TEOBORO.)	
Tempesta.		220
	MARSILLACH (JOAQUIM)	
Las ruinas de Karnak.		25
	MASFERRER ARQUIMBAU (FRANCISCO DE P.)	
Lo Ball.		369
	MASPONS y LABRÓS (F.)	
Lo vi de la mort.		145
	MASRIERA (ARTHUR.)	
Recort.		118
A mon amich Joseph M. Valls y Vicens en lo naixement de son fill.		199

MATHEU (FRANCESCH.)	
Al ball.	23
Cant de germani.	246
Defalliment,	303
MENDOZA DE VIVES (MARIA.)	
Preferencias d' un pare, quadro de costums, traducció de Daniel. Dolors Moncerdá de Maciá. 297, 305, 313, 321, 329 y 337	
MILA Y FONTANALS (M.)	
Pastorel·la de Nadal.	374
MOLINER Y BRASES (E.)	
La tempestat (fragment).	261
NANOT-RENART (PERE)	
La mort de Ferran II.	169 y 177
OBRADOR BENNASAR (M.)	
Recordansa.	146
OLLER (NARCIS.)	
Amgoixa.	49
La casaca de 'n Jaumet.	233
Un retrato (Historieta vulgar).	345
PENYA D' AMER (VICTORIA.)	
La Iglesia de Port bou.	102
PERÉS (R. D.)	
Traduccions del poeta cubá D. V. Tejera.	151
PERPINYÁ (J.)	
L' emperador de Boemia de Karl Bottcher (versió directa). . .	17
PIROZZINI (CARLES)	
Rondalla celestial.	333
PONS Y MASSAVEU (JOAN.)	
Los tres toms	32
PONS MARÉS (P.)	
A mos estimats amichs D. Joseph Gispert y Donya Carme París ab motiu de son casament.. . . .	344
PROVENSANA (PAU DE)	
Sota la volta.	206
RAMON Y VIDALES (JAUME.)	
Las aurenetas.	183
REIG Y FLORES (FERRAN.)	
La campana de las Torras de Serrano.	241 y 249
RICART GIRALT (JOSEPH.)	
La venda d' esclaus.	353

RIERA Y BERTRAN (JOAQUIN.)	
De Barcelona á Gracia. Viatje en tram-via.	1 y 8
RODRIGEZ GUZMAN (JOAN.)	
A la germandat de Barcelona y Valencia.	213
R. S.	
Encara.	136
SARDÁ (JOAN.)	
La Papallona (Bibliografía).	273
Balada (imitació inglesa).	352
TELL Y LAFONT (GUILLEM.)	
A la fraternitat de Catalunya y Valencia.	262
UBACH Y VINYETA (FRANCESCH.)	
Lo cap-vespre.	14
URGELL (FRANCISCO DE P.)	
Hivern.	127
* *	319
VALLS Y VICENS (AGUSTÍ.)	
Hivern.	69
A la Ciutadela de Barcelona.	176
VALLS Y VICENS (JOSEPH MARÍA.)	
La ditxa y la esperança (faula).	121
A una aureneta.	328
VEHILS (GONZALO.)	
Llàgrimes.	184
A l... (Íntima).	343
VERDAGUER (JASCINTO.)	
La capella.	54
VERDÚ (JOSEPH.)	
Lo casteller.	62
Los xiquets de Valls.	158
VIDAL Y VALENCIANO (GAYETA)	
Los gossos (del llibre de <i>Edmondo de Amicis</i>) «Constanti- noplá».	153
Los eunuchs (de id. id.)	161
WASHINGTON IRVING.	
L'espectre del promés.	129 y 137
ZOLA (EMILI)	
En vaga, traduït per N. Oller.	113

DE
BARCELONA Á GRACIA
VIATJE EN TRANVÍA

I.

Me trobava al Plá de la Bocaría disposat á trasladarme á Gracia, ahont m' esperava un graciós amich que m' havia convidat ab motiu d' haver tret setze duros de la rifa setmanal de la Casa de la Caritat. ¡Xicot incomparable, poemátich!

No obstant l' haver pres l' avivant y ja clássica absentha, á fi y efecte d' honrar degudament la taula de mon amich, no 'm trobava del tot satisfet. Altras vegadas, ab motiu ménos plausible, m' hauria sentit empapat d' aquella satisfacció íntima que 'ns disposa á fer caritat als pobres, per poch llastimosos que sigan, y á dispensar favors á tota classe d' amichs: ple d' aquell benestar suavíssim que vessa y regala per totas las porositats del cos, com per las destriadas cabelleras d' herba l' aigua dels elevats manantials.

Tenia 'l pressentiment de que m' havia de passar alguna cosa desagradable, y sentia á l' ànima un dolent regust com lo que dona á l' aigua clara la resquicia de vi en un got mal rentat.

LA RENAIXENSA.—Any XII.

Lo voluminós cotxe de la tranvia estava aturat, esperant lo retorn del corresponent consoci, y 'ls tres llargaruts cavalls se trobavan de front al Passeig de Gràcia, capficats com de costum, y dirigint á terra la fumerola del respir produhida al contacte de la fredor atmosférica.

A través dels cristalls del vehicul, apareixia lo tentador encoixinat de vellut vermellós.

Me vaig ficar la ma á la corresponent butxaca del pantalon, y vaig trobarhi cinch pessas de dos, adquirint, en conseqüencia, la seguretat de poder viatjar per sobre rails sens descambiar cap de mas escassas monedas de plata.

Lo kiosko 'm brindava un setmanari catalá, fresch com una rosa, y... no foren necessaris més arguments pera decidirme.

Pensat, resolt y fet. Compro 'l periódich, me fico al cotxe, m' instalo en mon lloch predilecte (l' angul colateral al del aparell de llum devanter,) y 'm poso á ullejar la quarta plana del imprés, després de somriure gansament ab lo dibuix de la primera.

¡Cosa rara! M' hi esqueya sol. ¡Cosa més rara en mí! Vaig intentar en va dominar mas impaciencias nerviosas pera fixarme en lo periódich. Las lletres d' aquest semblavan d' argent viu, y bromejavan á ma salut, com un vol de mosquetas embriacadas.

Me posí á contemplar lo Plá de la Bocaría que 'm produheix (á semblansa de lo que li passa á cert amich meu,) l' efecte d' una enginyosa y vivent caricatura de la activitat humana.

Los mistayres, ab sas barretinas enarcadas ó ab sas gorras de pala enfonzadas al clatell, quan no ab la cocurulla del *jaïque* sobre 'l cap, y 'ls brassos apoyats en lo movable aparador, representan la Industria. Los emblanquinadors, ab sas canyas alsadas, á estil de comparsa avans d' aixecarse teló, y ab lo malencólich pinzell al cap-demunt, simbolisan l' Art. Los camálíchs, ab la llarga y atrotinada faixa de cuyro, negligentment caiguda á la espatlla, caricaturisan lo Comerç. Los cridayres venedors de papers públichs, que atabalan més per vici que per necessitat, representan la Política. Las minyonas de servey que festejan,—lo cistell penjant del bras y 'ls quartos closos y apretats en la mà,—simbolisan l' Amor. Lo municipal que badalla representa l' Administració pública. La parella de cego y cega que pregonen, ab cant, declamació y melopea, un succés esgarrifós com la degollació de tres ó quatre mares per un fill, retrata la Literatura interessant. Lo revenedor de bitllets de la rifa *única* acredita la Moralitat oficial. Tothom, que va y ve y s'atura y torna á caminar, constitueix un microcòsmos caricaturesch de la activitat social.

Si 'l Pla de la Bocaria tingués consciencia del variat é instructiu espectacle que ofereix á una mitjana observació, sentiria orgull de soberá.

Lo progrés, que diluheix primer y després 'esborra implacable 'ls tradicionals y característichs colors de las poblacions y dels paratjes més singulars de las mateixas, ha rebaixat y rebaixa 'ls del famós Pla, mes no logra destruhirlos. Anys y anys deuen trascorre avans de que *ell* deixi d' ésser *ell*. No es passió, no es fanatisme *localista* 'l que 'm mou á creure que, mentre Barcelona sia Barcelona, 'l Pla de la Bocaria será 'l Pla de la Bocaria.

Aixís anava jo discorrent, y de consideració en consideració no sé ahont hauria arriuat (segurament á dormir-me, porque ja se 'm clobian los ulls,) si un extremiment del vehícul, aqueix moviment particular, galvánich dels cotxes de la tranvía quan hi puja alguna persona de pes, no m' hagués distret súbitament.

Adonarme de la persona que acabava de muntar, contéixerla y sentir una conmoció, una vibració general del individuó semblant á la que vaig experimentar certa vegada que, duhent sóls mitja pesseta lliça á la butxaca, vaig rompre una ampolla de rom en un café desconegut,—fou cosa instantánea.

La persona s' aturá uns moments en la plataforma d' ingrés al cotxe, de cara al Pla, es á dir d' esquena á mí; pero aixó no impedi mon coneixement d' ella y la consegüent certesa de ma crítica situació. ¡Y tan crítica, amich lector!...

Era una senyora (diguemho aixís) alta, grossa, desmesurada de formas, ab monyo d' ensiamada fent com de bambolina á un clatell digne del frare més terrenal, y ab mantellina rovellada y cayguda fins més avall d' una esquena mereixedora de sostenir la columna d' alguna sala de ball.

Ma primera intenció fou la d' esmunyirme y llensarme á corre, pero 'm contingué 'l temor d' un escándol.

Si: fugir era donar lloch á que la *passatjera* repetís lo xivarri que 'm va moure mitj any enrera exaltant contra mí á varis transeunts sempre disposats á exaltar-se contra un minyó de bè. Me veuria, sorprendria 'l meu moviment de fuga, y 'l seu volum de globo aerostátich no la privaria, no, de perseguirme. La meva dignitat de batxiller en Filosofia y Lletres, professor auxiliar de dos reputats colegis, ne valdria menos d' un modo escandalós. ¡Lo descrédit sería irreparable!...

No sóls vaig quedarme al cotxe, sinó que, adoptant l' actitut més resoluta que 'm fou possible, vaig apretar mon cos al canapé, fent l' home d' esperit que 's prepara á un incident melodramátich.

Lo cotxe experimentà una segona vibració molt menos forta que la primera. La corpulenta senyora, exalat un sospir que indicava l'acabament de s'anguniosa impaciència, 's tombà de cara á mí y detrás d'ella ingressà un altra dona.

Era una edició *bellament disminuida* de la primera.

Lo cor va ferme un salt y vaig mossegarme 'l llabi prenent la ofensiva, es á dir posantme á mirar las duas estadantas fit á fit.

—Bon dia y bona...

La paraula «hora» no acabá de sortir de boca de la senyora major.

—Deu lo...

La tercera persona imperativa del verb «guardar» s'evaporà en los llabis de la filla avans de sortir.

Acabo d'indicarho: la dona número duas era filla de la que primer havia ingressat. Sense semblarse gayre ó casi gens en los detalls, tenian un ayre de familia tan comú, qu'era impossible desconéixer, á primer cop d'ull una relació molt immediata entre l'una y l'altra.

¿Quí eran?—¿Qué tenían que veure ab mí?—¿Per qué y á qué la meva alarma?

Lo rabassut conductor ocupá la devantera del carruatje, fentse per amunt las mànegas de la brusa y comensant á fumar-se un puro de cuarto; lo cobrador, jove magre y escardalench, que demostrava clar lo molt superior qu'era al seu ofici, aparegué al fondo ab sa cartera davant. Lo cotxe comensá á rrelliscar suaument, després d'un nou su-trach, de la corresponent campanada y del refilet d'avís.

II.

¡Oh! Rambla de las Flors, tantas voltas passejada y benehida per mí ab aquell goig incomparable d'estudiant que sòls s'enterboleix ó s'esvara ab la proximitat dels exámens! ¡Oh característica Rambla, que t'entoldas de verdor á la Primavera pera evitar que 'l sol petoneji desvergonyidament á las noyas, enmorenintlas per cástich, en compte de blanquejarlas y daurarlas agraht! ¡Oh preciosa Rambla, passada y repassada per mí ab aire triunfal després de cada proba de curs y, sobre tot, després d'obtinguts mos dos batxillerats! ¡Ay! ¡ab quín malencòlich aspecte passáres davant meu en aquell dematí fatal! Las taulas de venda d'aqueixas alegrías de la mare-terra que 'n dihém flors, me semblären lo que realment semblan: taulas de carnicers ó d'industria més antipática encara. Sufria molt de passió d'ánim, y 'l mateix es-fors pera envalentonarme acreixia 'l meu malestar. ¿A qué ocultar que sò débil y que perdo la serenitat tan fàcilment com la salut del cos?

La senyora Virginia, (*esberginia* li cridavan los baylets desvergo-nyits del vehí drapayre y alguns altres, quan ella 'ls treya de la escalleta hont jugavan,) viuda quinze anys feya d' un home que morí desconsolat per haver posat al mon sóls una noya y may cap xicot,—me mirava ab un posat de Medussa capás de conmourre la sombra d' un héroe grech. Los seus ullassos pardos, molt separats per la naturalesa, com si hagués temut que 's barallarian, semblavan empenyats en juntarse y confóndres; las duas oberturas del nas prenián alarmants proporcions; los llabis se li movian; lo dentat li fressejava; lo rissat y no escás ornament de duas berrugas, col·locadas massa prop del pel moixí del llabi superior pera lluhir com cal, semblava erissárseli; son pit, mostra eloqüent d' una naturalesa generosa, pujava y baixava com una ona. Vos dich que feya de mal veure aquell conjunt d' indignació.

La filla de la senyora Virginia, xicota de trenta anys, havia girat lo cap pera no guaytarme; mes no 'u havia fet prou depressa. M' adoní de que sas galtonas s' havian posat vermel·las com dos platets de maduixas. Se deya Vicentona (del nom de son pare) y, encara que primeta, no tenia res de lletja. Son abundant cabell, d' un ros tirant á fosc, més naturalment crespat de lo que ella hauria volgut, donava á las fesomías una estranya barreja de candor y picardia... predominant aquesta casi sempre. Los ulls, si bè del color dels de la mare, rumbejavan sòta uns archs molt més foscos que la cabellera, brillant y expressant, es á dir cumplint sa doble misió d' ulls agradosos. Lo res tant de la noya desmereixia, exceptuant lo color de la pell d' una morenó que semblava barnís donat per bon artista al color blanch.

No: no havia tingut jo mal gust temps enrera al llensarli, de primer, floretas amorosas y declarantmhi més tart. ¡L' havia vista tantas vegadas tornantse roja per la cosa més ignocenta d' aquest mon! ¿Quí resisteix á una minyoneta que disposa d' un verdader arsenal de rojor ofensiva y defensiva? ¿Quí pot permaneixer neutral davant de las noyas que 's ruborisan mentre 's dirigeixen á un hom?... ¡Ah! malehidas las ganas que tenia jo de prendarme completament de la Vicentona! No volia jo passar del prólech del Amor, desconfiant del cos de la obra. Convensut, además, de mos sentiments d' inconstancia, pensava dirigirme sempre á la filla de la senyora Virginia, en tercera persona, ó sia no parlantli de mí, sino d' *aquell* que tindria la sort de véures correspost per ella. ¡Es un sistema que va tan bé 'l del ús del impersonal en aqueixas cosas!

—¡Ah! ¡si *ell* la vejés ara!—exclamava jo al principi, veyentla exercir alguna de las funcions més ideals de la casa, com brodar ó fer

ganxet.—¡Ditxós d' *aquell* que lograda la nota de *sobressalient* del tribunal d' aquest cor!

—¡Dolent!—suspirava ella, mostrantme un esfluvi de rubor á cada galta.

—No ho só gens, Vicentona;—contestava jo, sentint en mas venas una gebrada corrent.

—¡Ell!... ¡Aquell!... ¿Quí vol dir? ¿A qui 's refereix, Marianet?

Y las mevas insinuacions y las sevas respostas, en forma de preguntas, se repetian cada setmana; molts setmanas, cada dia; molts dias mitja dotzena de vegadas, exceptuant los dissaptes porque... 'n feya ella y hauria pogut péndreho per burla.

Semblant situació era nécia y no podia durar.

Enteréuvosen d' un cop.

Jo visquí mitj curs en companyia de la senyora Virginia y de sa noya. Mitj curs: ¿entenéu? Uso aquest mot per esser exacte y evitar judicis temeraris.

Havian ellas anunciat, per medi del *Brusi* y de *La Imprenta* que *uadmitirian á uno ó dos caballeros en calidad de pupilos* y mon cosí-germá 'l llegista y jo, considerantnos pertanyer, com lo primer, al gremi de *caballeros* (dintre 'l *tecnologisme* galan dels anuncis) trasladarem nostres reals... democrátichs á la casa del carrer de 'n Robador y al pis brindat á pupilatge per «*una señora viuda y su hija*».

Impresionable com so, á las pocas horas d' intalat en la casa, 'ls meus ulls, proclamantse independents, se posaren en la pubilla ab verdadera fruició. Una bona tassa de café y una noya bonica son duas cosas que tenen lo privilegi de tirar per aquí-en-enllá la poca gravetat que 'l cel m' ha concedit.

(Continuará en lo *vinent plech*.)

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.

BALADA DE JUDIT DE WELP

I

Judit de Welp hi du 'l sol
damunt sas galdas de nina;
d' or y d' argent te 'l bressol,

los volquers de seda fina.
En sent jorn avora d'ella
trobadors pólsan llauts,
y li donan la mamella
damas de nobles escuts:
mes sent nit, quan tot reposa,
lo diable als llábis li posa
sos mogrons escorreguts.

II

Judit de Welp ha somniat
que al front garlanda cenyia;
lo comte l' ha despertat:
—Munta á caball, filla mia;
quinz' anys ha fet ta hermosura
y Ludovich vol muller,
sols de véuret sa ventura
lligarás á ton voler.—
Y ja la pols los amaga;
y callat, á rerassaga
lo diable hi va d' escuder.

III.

Judit de Welp es la flor
que al vell emperant agrada;
avuy al donarli 'l cor,
la garlanda li ha donada.
Per la má la conduhia
dintre 'l palau imperial;
los caballers obren vía
fins á la cambra nupcial.
Cau després la nit obscura,
y envolt en negra armadura
lo diable vetlla al portal.

IV.

Judit de Welp á un galan
dona un bes que la eneadena;

à la guerra es l' emperant;
 una llantia 'ls enllumena.
 Diu ella á un Crist enguniosa:
 —¡Trayeume est amor del pit!—
 S' ou en lo flam que reposa
 d' un brumarot lo bronzit.
 ¡Ja 'l llum ha mort d' un cop d' ala!
 y brilla al fons de la sala
 l' esguart del diable enrogit.

V

Judit de Welp te al enfront
 la cort y la cleresía:
 groch Ludovich del afront
 los Evangelis obría:
 —Jurau aquí que sou pura!
 que son crims eixos mormulls!—
 Si aidida sa boca ho jura,
 sa destra nó, y tanca 'ls ulls.
 Que un bras resolt l' ha apartada;
 y ha vist ab horror posada
 l' urpa del diable en sos fulls.

VI

Judit de Welp ja es al clos.
 No hi há en sa llosa 'l sant arbre;
 tant sols la vetlla en repós
 de dia un ángel de marbre.
 Mes de nit, quan lo judici
 ja apar la tempesta al lluny,
 l' ángel s' acota ab desfici
 y pels monts sa veu retruny:
 —Deixóndat, ja es temps, ma esposa.—
 Y en vá al marbre de la llosa
 lo diable hi truca ab lo puny.

ANGEL GUIMERÁ.

DE BARCELONA À GRACIA

VIATJE EN TRANVIA

(Acabament)

Simpàtic!h nó per ma guapesa, sinó per la cara de bon Jan que molts m' envejan, no van passar vuyt dias sense que la senyora Virginia m' assediés tothora ab rasgos y més rasgos de diplomática y oriental cortesia.

Jo que, sia immodestia ó no, tinch la creencia de que mereixo 'l bon tracte de tothom, vaig fiarme de las atencions de quo 'm rodejava la senyora Virginia, sense donárlashi la importancia que tenian. Ben prompte, però, 'l meu cosí llegista, observador com ell sol, me feu notar que podia no ésser y que probablement no era del tot desinteressada la amabilitat de nostra dispesera.

—La sab llarga, noy!—m' observá, casi cantant, lo meu cosí y picantme l' esquena.—La sab llarga la mestressa, y crech que vol trauire de tu molt més *partit* del que 't pensas.

—¿Vols dir?

—No 'n duptis: ho dú pintat á la cara. Ha observat y fiscalisat las tevas ulladetas á la mossa, y haurá tirat càlculs nutrits com lo Digest que tant se m' indigesta.

—¿Tant depressa creus que va?

—L' eccés de previsió honra á una mare, y 's veu que ella está per la llegislació preventiva...—*Marianello*, pósat á la seva altura... Sigas conservador, però molt conservador! Lo dret consuetudinari es una gran cosa!

—Dupto, noy.

—Dupta, però... escolta, te diré parodiant á Temistocles ó á un altre per l' estil.

—¿Qué?

—¿Qué pensas fer?

—No t' entench.

—¿Pensas enamorar-te de la petita *socia*?

LA RENAIXENSA.—Any XII.

—Nó.

—Molt resolt contestas.

—No penso enamórramen; no vull enamórramen.

—¿Nó?

—Nó y nó.

—Donchs... fém una cosa. Donémlashi 'l deshauci.

—¡Oh!...

—Sí; anémsen d' aquesta casa, y trasladémnos á una altra dispensa: *numerus dispensarum infinitus est*. Precisament ne sé una que diu *comédme*, es á dir, *venid á comer*; una de molt ben situada, barateta y...

Lo meu parent no pogué arrodonir l' elogi. La Sra. Virginia entrá á avisarnos que la sopa 's refredava.

¡Ay! Aixís m' hagués refredat jo, com la sopa! Al contrari! En lo dinar d' aquell dia fatal,—dinar que 'ns servi, com de costum, la Vicentona, vestida ab una bata lila, modesta però elegant, que acabava d' estrenar (era dia festiu),—vaig donar tal rellescada, que 'l recular ja 'm fou impossible. *Alea jacta fuit!* com digué 'l meu cosí, del qual no vaig voler atendre nous consells, renyinhi, de resultas, y quedant-me, en consecuenca, sol á la casa.

Desde llavors ja no vaig ésser simple hospedat. Ma abnegació en abandonar al parent, y la redoblada amabilitat de la senyora Virginia, me concediren l' us d' una colla de petits drets individuals.

Al cap d' un mes, ja havia declarat mon amor, valentme de l' explicació d' un somni alegórich, prescindint ja de la incógnita tercera persona, y conseguint fer tornar roja á la xicota set ó vuyt vegadas en ménos d' un quart.

Al diumenje immediat, sentint en lo Teatro Principal, en companyia de la mamá, y desde una lluneta de ters pis, la declaració apassionada de don Joan Tenorio á donya Inés *del alma suya*, havia lograt que una estreta de ma, al final de cada décima, acompanyada d' una man-yagueria de peu, me fes lo més ditxós dels deixebles de 'n Bergnes de las Casas.

¡Que tonto vaig ésser fiantme de la rojor de la Vicentona! ¡Qué babau no feut cas del meu cosí llegista! ¡Qué imbécil no seguintlo á la nova dispensa! ¡Qué infelís en tot!

A la fi, es á dir quan me trobava lligat á las duas donas ab tots los llassos *morals* ab que pot lligarse un aspirant á batxiller en Filosofía y Llettras, vaig caure del meu ase, es á dir de mí mateix.

Sí: vaig comprendre, vaig adquirir la certesa de que jo servia á

falta d' altre; de que se 'm retenia y se 'm mimava com á un objecte d' explotació y res més.

La senyora Virginia 's formava ilusions respecte á mi com se n' havia formadas sobre altres y com se n' haguera formadas de qualsevol que li hagués convingut més que jo. Un nou hospedat, més *apetitós* que jo, me 'n suministrá la prova.

Per lo que diu á la Vicentona, representava molt bé una comedia trapacera y poca cosa més.

Cert dia, sense qu' ella ho notés, la vaig sorprendre contemplant lo retrato de cos enter d' un tinent de Cassadors ab grau de Capitá. L' endemá vaig veure passar al guerrer aludit, per nostre carrer de 'n Robador, y fixar sa vista en la Vicentona, y rébren d' aquesta un seguit de *santos y señas*. L' endemá passat vaig anármén de la casa, despreciant los insults y amenassas de la mare, los rubòrs y sinceraments de la filla y la ira cómic-trágica de las duas.

Ab lo cambi de dispesa, cambiá 'l meu modo d' ésser.

La desesperació 'm conduí á la vida aventurera, airada.

Vaig comensar per concorre á reunions de *mitj pel*, per beure manzanilla y retirar á altra hora, y vaig acabar per abonarme al tercer pis del Liceo y ferme soci del «Taller Embut» *ab todas sas con-secuencias*.

Si una forsa secreta no 'm' hagués detingut, coincidint ab la mort d' aquell «Taller», no sé ahont hauria arribat. L' home mansuet, com jo, que 's resol á *fer de calavera*, es terrible com un polítich que, per despit, passa del partit negre al partit roig.

Repeteixo que, afortunadament, la conciencia y las circunstancias me posáren sobre mí. La conciencia, porque 'm vaig trobar molt desmillorat de cara; las circunstancias, porque va venir l' hora de batxillerarme.

III

—¿Y tè encara vergonya per presentarse aquí?

En aquesta forma s' *explosioná* la cólera de la senyora Virginia, oblidant qu' era ella la que se 'm presentava y que 'ns esqueyam en territori neutral, com ho es lo d' una tranvía.

La pèrfida Vicentona 's conmogué, tornantse més roja que may.

Jo, procurant dominarme, com en las passantias, vaig respondre:

—Senyora, crech estar en lo meu dret.

—Dret! .. Dret!...—feu ma ex-dispesera enlissant los dits d'una

má ab los de l'altra.—¿De drets s'atreveix á parlar un home tan... tan tort com vosté?

Lo calemburch no 'm desconeix, á pesar del seu evident mal gust.

—Senyora Virginia...

—Mamá!...

—No hi há mamá ni senyora que hi valga!—replicá la Medusa eczaltantse.—Soch una senyora, tota una senyora ofesa y... vull que 'l mon s'enteri de la conducta d'aquest home, d'aquest desagratit!... Vull que tothom...

Lo ben educat cobrador entrá á repartir los bitllets, advertint cortesment á la senyora Virginia que 's calmes; però aquésta insistí en sas protestas y amenassas.

A mí no sè 'l que 'm passá. Sòls tingui esma pera formular alguns adverbis é interjeccions tan malaguanyats com los punts y comes d'aquell que 'ls espargia á la bona de Deu després de concloure un escrit y no sabent hont colocalos ab propietat.

Al cap d'una estoneta, n' obstant, vaig experimentar certa favorable reacció (que no sempre las reaccions han d'ésser perjudicials): vaig alsarme y, afrontant lo moviment accelerat de la tranvia, en la Rambla de Canaletas, vaig intentar emprendre la fuga.

¡Ay! En mal punt m'impulsá semblant idea!

Al acte de descendir de la plataforma trasera del vehícul, vaig sentir-me agafat pèls faldons del jaqué; denguí estrevada y... ¡horror! Sobre meu van caure de ple la senyora Virginia y á mitjas la Vicentona, que vanament havia intentat contenir á sa mare.

¡Considera, ánima cristiana, l'agrupament que deguérem formar y la gresca qu'entre 'l públich se degué moure, atenent á que 'ns trobavam en plena Plassa de Catalunya, hont abundavan ja alashoras, com los adefecis que la converteixen en golfa de la ciutat, los desocupats y badochs qu'esperan sòls una conjuntura pera satisfer sa curiositat inacció!

Acudíren, primer, al lloch de la catástrofe, uns quants baillets corrent que, si haguessen sabut lo nom de la senyora Virginia, l'hauríen, de segur, regalada ab igual motiu que 'ls del drapayre; acudíren, després, duas criadas ab lo corresponent artiller; seguidament, homes y donas de tota mena en bellugosa barreja, y per fi, 'l corresponent municipal catalanizat de fresch.

Vaig alsarme y, tot polsós y ranquejant, cuyti á regressar al cotxe que s'havia aturat als pochos passos. No 's ficaria més amatent cap centinella á la garita sentit xiular las balas d'un destacament enemich.

Desde dins, encés de vergonya, més de lley que la de ma ex-estimada, vaig percebir la bromassa de qu' eran objecte las senyoras, que no s' havian fet mal de cuidado, ab tot y que la vella s' apretava greument la ma al costal dret.

La filla s' apressurá á expolsar y arreglar á sa progenitora, en tant que aquesta, ab lo dit index extés, se trobava prop del municipal y 'm signava, fent confluir en ma persona las miradas del concurs. Lo municipal, seguit frech-á-frech per las donas y voltat pel restant aplech de curiosos,—que anava creixent y del qual ne sortian ja xiulets, crits, rialladas y murmuris los més desacordats y expressius,—va atansarse el cotxe y m' intimá 'l deber d' esplicarme... Lo meu ángel bo 'm degué inspirar molt, ó aquell municipal estava dotat d' una perspicacia, d' un coneixement del cor humá inverossimil en los *números* de sa classe, ja que, ohidas pocas rahons, me doná tota la que jo volia, aconsellant al conductor que continués altre cop la marxa.

Prou la senyora Virginia 'n protestá ab totes sas forsas, qu' eran considerables, segons hauréu pogut inferir de lo relatat; prou se las hagué contra 'l procehir del dignissim representant de la Municipalitat, procurant encendre l' *anti-municipalisme* popular. En va, mentre la tranvia comensá á rependre moviment, torná la formidable senyora á signarme, ara ab lo puny clos y ab actitud digna d' una tragedia neo-clássica... ¡Desventurada senyora Virginia! Més li hauria valgut no perdre temps en aquella insistencia, que acreixia 'l xivarri de la turba-multa y 'l filosófic despreci d' aquell municipal á qui vaig contemplar jo, malgrat ma turbació, circumdat d' una verdadera aureola de gloria. Més li hauria valgut, repeteixo, retirarse ab los honors. No hauria sigut objecte del atach públich, descarat y mol *realista* que, á ma tornada de Gracia, 'm referiren. Tal fou lo que li dirigí un inconsiderat *inglés* á qui ella estava deguent, desde que jo vaig anármen de la casa, un parament de llit y altras prendas de roba blanca. Ella 's posá en evidencia y l' acreedor, que s' escaigué á passar, cremat de la demora en lo compliment del tracte y alterat de tenir una deutora tan bullanguera, li mogué 'l grandíssim vol del sigle, qual consecuencia fou la de que l' escándol popular s' elevés... á tercers y fins á quarts pisos y terrats.

IV.

Convensut de que careixeria d' interés dramátich la relació de mon restant viatge fins á Gracia, diré compendiosament que vaig arribar á

la poblada vila no sens descarrilar una vegada y soportar uns quants paros, que ni cap fàbrica del país.

Arrivat á la casa de mon sortós amich, havent rebut desde la parada á n' ella un ruixat més que atemperant, y després de ferme esperar la minyona deu minuts grassos en l' esquifit replá, m' obrí y va saludarme ab la següent pregunta:

—¿Que no 'u sab?

—Nó.

—Lo senyoret ha caigut malalt y fa llit.

—¿Si?... Magnífich! Me n' alegro, Maritornes.

—¿Cóm?

—Me n' alegro, dich, porque 'm vindrá millor que 'l dinar lo fer llit, com ton amo, unas quantas horas.—Me 'n hi vaig.

JOAQUÍM RIERA Y BERTRÁN.

LO CAP-VESPRE

Daurant la randa dels núbols
que coronan la montanya,
ja 'l sol s' enfonzá á la posta
deixant de pols d' or un rastre.

Llá del mar ombras s' apilan
vetllant lo front de la tarde,
que dona, ab sos porprats llabis,
al mon sa derrer besada.

Y arrebossant per l' altura
l' alé de la marinada,
la trasparente cortina
d' or y carmí dels celatges;

Com lo somriu d' una verge
condormintse enamorada,
com dels ulls blaus d' un arcángel
bell esguart plé de esperansas,

En mitg del espay sospesa,
tremolosa y solitaria,
llúu la estrella del cap-vespre
que 'l vel de la nit aguanta.

Y l' hora del amor, videta meva,
va acostantse.

Van y venen las gavinas
per la platja, ran de l' aigua,
méntres los aucells festejan
per los branquillons dels arbres.

Gronxant clavellers y murtas
manyaguet l' oretjol passa,
ab sas alas invisibles
esbarjint dolsetas flayres.

Y á las remorosas notas
que al gotejar, amagada
entre las frondosas euras,
la font, riolereta llansa;

Y á las remors mitg confosas
del ventijol y 'l fullatge,
ab el corn de la ribera
y 'ls picarols de montanya,

Respon la véu argentina
y tendre de la campana,
que «l' ave Maria» toca,
que «l' ave Maria» canta.

Y l' hora del amor, videta meva,
va acostantse.

Al elar fosch de la celistia,
sos ullets los aucells tancan,
al badar, vergonycsetas,
las maravellas sos cálzers.

Dins lo sí d' un gemat lliri,
plega 'l papalló las alas,
mentres en son niu gemega
la tórtora enamorada.

Son róssech crostat d' estrel·las
del cel desplegant per l' ampla
la nit, son estotx ja vuyda
de perletas de rosada.

Y al adormirse natura
en son mantell abrigada,
hont lo recort brodá somnis
y desitjos la esperansa,

Alegres las fonts sonriuen,
tremolan de goig los arbres,
las onas murmuran queixas,
exhalan sospirs los ayres.

Y l' hora del amor, videta meva,
va acostantse.

Desde son carro, á la terra
la lluna amorosa guayta,
y 'ls brins de sa cabellera
destriant per tot 'hont passa,

Ara al rossinyol inspira
filtrant per entre 'ls pollancres,
ara en las onas se gronxa,
ara entre núbols s' amaga.

Queixas del oretg murmura
l' eco, per las fondaladas,
perque en lo front d' una rosa
ha vist unas alas blancas.

Y, confosos per la fosca,
onas, flors, aucells y arbres,
dins una atmósfera plena
de tebis alens y flayres,

Mentres uns cantan ó gosan
y dalint esperan altres,
allá van sospirs y besos,
ab recorts, goigs y esperansas.

Y l' hora del amor, videta meva,
sona en l' ayre.

FRANCESCH UBACH Y VINYETA.

L' EMPERADOR DE BOSNIA

DER KAISER VON BOSNIEN

DE

KARL BOTTCHER

(Versió directa.)

ASSEU revista de vostres sentiments, amich? ¡tonte-
ria!—Capgiréu vostra tristesa y vos trobaréu ab un
firmament immens d' alegría.

La veu sonava clara y penetrant. Certament, jo es-
tava trist; sol ab la nit en mon cupé mentres lo tren s'
enfonzava trobant en la fosca y las rogenças fumeradas de vapor pas-
savan fugitives pel costat de la finestreta.—La fantasía s' enfonzava
en lo passat en busca d' algun recort daurat, per mes que no hi
era afortunada.—Sols hi trobava una munió de pensaments obscurs
que vagavan peresosament en mon cap, de manera que 'l meu cor
sobreixia d' aquella trista melancolía de que la naturalesa mateixa 's
trobava impregnada al exterior.

Per tot arréu á mon entorn havia mort feya ja temps la primavera y
ab sombriu reculliment s' alsava al cel endolat un bosch de pins ab
sos arbres cuberts de glassada. De tant en tant, s' alsava alguna roca
solitaria, y dentadas oberturas semblavan badallar en mitj la fosca.—
Los núbols y la boyra flotavan confosos formant maravellosos di-
buixos. Semblavan frares encaputxats que ab lo cap baix y la mirada
pesarosa y trista acompanyavan á la tomba alguna hermosa donzella.

Aixís preocupat ab mos pensaments ferí ma orella aquella veu,
clara y penetrant. Vaig alsar los ulls. Lo tren estava parat. Sobre 'l
moll hi havia una ruidosa munió d' homes; gent la major part dels
que en un barco son passatjers de cuberta, y en un teatro públich de
galería, gent que miran lo diumenge com lo temps periódich del

cambi de camisa, [com lo del sermó y de la beguda, gent en fi, de que se reclutan los vagos en las malas temporadas.

—¡Adeu siau, mon jovent!—cridá vigorosament á la multitud de fora.

—Vostres servidors, Majestat! ressoná la resposta de munió de bens.

Entretant, s' havia introduhit en mon cupé. Lo tren se mogué novament, bleixant ab forsa,—puh-puh-puh-puh-puh!

—Sí! digué enérgicament y ab brusca manera. Vuydéu vostra tristesa. Llenséu de vostre cor aquesta [peste.—Llamp! gent mesquina y d' esperit limitat aquestos ab aquestas manifestacions ridículas!.....

L' infern ha abocat sobre mí tots los torments. La desesperació rosegava mon cor. Lo bés etern de ma dona crema mos llabis.—La demencia se 'm presenta sempre fit á fit de mos ulls. La mort m' ha tingut cent voltas entre sas unglas.

A despit d' aixó, jo encara aniria ab la ditxa al cor sobre la terra; sembléu marvellat!—¿No 'm coneixéu?

En son rostre arrugat, descompost y groch, sobre 'l qual se marcavan fondament totas las desdixas, se notava com incubat l' extravió de la bojeria. Lo cabell blanquíssim li queya sobre las espatllas. En sa butxaca de la dreta apuntava un revolver. Per lo demés, se notava en son vestir la més estremada elegància.

—Perdonéu!... no tinch l' honor,—li responguí.

—¡Llamp! es possible? No coneixéu á Kosna, l' emperador de Bosnia?

—Ho sento de veras.

—¿Més no sabeu de Rotakki, lo qui ha escrit *La desaparició de Mephistopheles*?

—Per desgracia tampoch.

Poguí observar que havia caygut un cent per cent de la seva consideració, y que creuhava son rostre alguna cosa de sombríu, aborrimient y com de ira sentimental.

—Rotakki! aquest es mon nom de poeta. Creyéu, que un dia vindrá en que 's traduhesca á tots los idiomas la mia *Desesperació de Mephistopheles*, de modo que 'l poema será un llibre universal, com la Biblia... No, no 'm diguéu res; ni un mot, ni una paraula.—Jo sé ahont guanya l' home la immortalitat.

Veyéu, jo he descubert á Bismark, á Grillparzer, Andrassy,—tots son la mia obra.—Renz, Victor Hugo, Dumas,—per mí han arribat á ser alguna cosa. Jo m' hi trobava sovint quant aquells antichs joves en sos festiús nocturnos banyavan en champagne son esperit, y l' alsa-

van á las regions del astres, d' aquesta lepra brillant y enlluernadora.

—Magestat, sou un home important.

—Llamp de Deu! jo tinch la paraula. Jo m' he dignat mostrarme á vos y aixó basta. Per lo tant calléu!—Si jo podia tronar com Deu, vos daria l' espant al moll de l' os, que no murmurariau ni un mot. Més la ira de mon pit ja se 's evaporada. He llensat de mon cor la rancúnia, y las despullas de ma tristesa, y ara 'm sento tant pacífich, tant reposat...—Y no obstant, avuy encara no he trobat á Oscar.—Oh! que sempre 'm mortifiquin mos negres recorts!... que jo no puga olvidar may aquell dia... may... may!...

Amagá la rugada y envellida cara entre sas mans, y las llágrimas acudiren á las fondas cavitats de sos ulls.

—Magestat! ¿Ploréu?

—Tinch de contárvosho,—més no m' interrompiu, no m' interrompiu.—Es una historia vella y vulgar.—Y á mí m' ha destrossat lo cor...

Seré breu,—¿sabéu? jo era llavoras un jove atrevit per qui lo mon era estret, y lo cervell massa gran. En mon cor tenian posada totes las deitats del amor.—Jo no podia, jo no podia!

Sufrir tochs de campanas, ni lo só de la orga ni los núvols d' incens. Jo trobaba mon cel en la naturalesa. Hauria volgut abraçar lo Sol cuant á l' enfonsarse, á la posta, abrasaba la mar ab rojas flamaradas com d' or fós.

Allavoras, la vaig véurer.—ella—Wally—aquell astre solitari vagant á mon entorn, y de qui jo volia acostarme á la claror divina Seus eran mos ulls, mon cor, la mia boca, la má, ma vida—tot—tot.—Jo li havia sacrificat ma ventura y hauria volgut depositar á sos peus tot un cel. Deu! y qué encantadora era! quina ánima soberana debía domar aquell cos ple de gracia y gentilesa y resplendent d' hermosura!—Aquells ulls que cremavan, aquells llavis rosats—ni puch pensarhi.—¡No 'm mireu—aixís!—gireu lo cap!—Allavoras, en un accés de arrogancia vaig partir lluny, molt lluny, deixant á Wally baix l' amparo de Oscar; sabeu? Un té molts amichs cuant las cosas li vanbe.—Aquesta mena de moscas tenen afició á revoltejar entorn l' esplendor de la fortuna. Oscar no era dels tants.

Era amich probat en mils cassos y jo l' estimava com mon propi cor.—Jo volia voltar un cop mes la terra, y trobar després lo meu mon al costat de Wally.

Y aixís vaig viatjar. Contemplava desde l' arch de triunfo, lo París tumultuós que s' agitava á mos peus. Dominava lo cim nevad del

Montblanch. Recorria los carrers de Nova-York y pujava á las Pirámides de Egipte, sempre ab la imatge de Wally sobre mon cor, sempre sentintla flotar á mon entorn en lo remor del vent, y lo bram del mar; y en las nits, la veyá en mos somnis. Fins que un dia m' y aparegué sentirla suplicant «Vina, torna.—y l' anyorament s' apoderá de mon cor, un anyorament gran que 'm glasaba—vaig tornar.....

La nit s' era ja estesa quant jo passava lo cancell del segon parch en que la caseta de Wally s' amagava entre espessa verdor. Una calma profunda regnava sota aquells arbres.—Amplés ombres s' escampavan sobre la terra, trencadas de tant en tant per la blavosa y opaca claretat del cel, y que 's projectavan sobre las mogudas ayguas de un llach deixant véurer passar en sa superficie los peixos com llampechs.—Mes apartat, sota 'ls plátanos se distingia lo banch blanquinós en que tantas vegadas tots dos nos habiam assentata constant á besos los tochs llunyans de la campana del poble, mentres lo vert de la vesprada jugava ab lo cabell de Wally y 'ls jochs d' aygua remorejavan ab cert abandono en la soletat.—Vaig avansar.—S' al·l·savá un perfum suau y estrany de violas y geranis. Los rossinyols flantejavan en la enramada. Jo sentia ressonar l' alegria en mon cor, com un chor de rosinyols.

Una emoció celestial, poderosa, estimulada per mos desitjos ardents, que feya bullir la sang en mas venas, la que cap sensació humana podia igualar, agitaba mon pit..... oh Déu!—quan jo abraçaria á Wally!

Pot ser ja dorm y murmura en somnis mon nom!—Es ben tart.—Jo 'm trasportava en esperit á la seva cambra, y la fantasia ardent la embellia y adornava ab tots los encants de la magnificencia oriental.—La adorable imatge dormint en un aposento á mitja foscor, en una perfumada nit d' estiu, entre fonts murmuradoras, entre flors plenas de fresca rosada y sobre tous coixins.—Cuberta de blancas y lleugeras vestiduras, rodejant son coll de neu espléndidas pedreries de la india, maravellosos corals de la Arabia en sos frondosos cabells. Un dols somriure mitx badant sos llabis com abrasats encara al recort d' un bés ardent.....

Aixís, vagant mon enteniment, havia jo arribat fins á la casa. Pero Deu men! ¿qué es aixó? A dins regna una calma pavorosa, y las finesstras de dalt son tant estranyament il·luminadas.—Vaig assaltar los grans amunt, y llenyar una mirada per las portas badadas del saló.—¡Deu s' apiadi de mon ánima! Misericordia!—Vaig sentirme defallir y tinguí que recolsarme en una pilastra.—Emperó mos peus ja no 'm portavan més. Vaig cóurer á terra, sens tenir tant sols la forsa de llen-

sar un crit. Per un moment vaig tenir la esperança de que l'àngel de la mort també m' aconseguia—perque Wally jeya en un bagul de mort—mortal—mortal! ab son vestit de satí, blanch y ab sa llarga cabellera destrenada. Alguns llums de cera cremavan á cada costat.

Al tornar en mí, alguns homes tristos y algunas donas plorosas me voltavan. Volguí demanàrlosi per Oscar, emperó no podent articular una paraula, vaig fugir.

Ahont vaig passar la nit fins que morí la última estrella, no ho sé. —Aixís debia Pere anar errant quant després de negar son Mestre sorti y plorà en la fosca amargament.

Y lo més terrible, vingué després. Al dia següent vaig saber que Wally no havia mort de mort natural, sino que s' havia envenenat desesperada; porque Oscar havia prés son cor com per juguina y ab folla y arrebatada passió la havia seduida.—Destrut lo meu cel,—destrut per Oscar! ho enteneu?—Expio y moro, devian ser sas últimas paraulas.

Vaig sortir tapantme la cara ab las mans creyent que 's desplegava á mos ulls una fantasmajoria diabólica. Vaig esclatar en una rialla de boig, y la rialla morí ab un crit que debia partir l'ànima.

Un foch de rabia, y una fredor de glas invadiren á un temps mon cor. Un temple havia sigut esearnit, una hostia profanada.—Era necessari venjar lo crim.

Y ara, jo busco aquest home, que l' infern per un capritxo fatal ha llenstat á la terra, lo busco fa anys, ab lo punyal y 'l revólver, y no puch trobarlo...

Jo busco sobre 'l mar y sobre la terra, per las ciutats y per las montanyas, pels boscos y abismes inútilment.—Més la venjansa bull... bull...

Aquí teniu, mon amich, la meva extranya y trista historia. Ah! ah! ah! ¿perqué no rieu? ¿Sou també dels «esperits il·luminats» de qui un obté las facultats adicionant lo talent d' un ase y la disposició d' un beneyt?

Callá; me girá bruscament la espatlla, enfonzant son rostre en un coxí del cupé.

No m' atreví á dirli un sol mot. A fora bullían las rodas del tren, y aquell soroll infernal anava dihent sempre—«passat!—passat!»

Jo m' esforsava en no sentir aquell mot en mitj d' aquell rodar vertiginós. No podia lograrho.

La locomotora llensá un xiulet prolongat, agut, estrident; sobre la dormida plana.

Lo tren pará. Mon company de viatge, s' alsá. «Ja 'l tinch, ja 'l

tinch vá exclamar com boig. Ara, cap á Italia. Las donas á Roma son tant hermosas casi com Wally y allí 'l tinch de trobar—lo trobaré!— ¿Creus tú, miserable, que no hi ha més que abandonar-se tranquil·lament á la claror de las estrellas, al costat d' una italiana d' ulls de foch, entre selvatges boscúrias de llorer y d' apacibles múrtras?

La determinació fou presa massa tart.

La portella del cupé s' obrí. Alguns homes forts y barbutos estavan sobre 'l moll pera rebre aquella magestat, perque, lo que jo desde un principi temia, Kosna, «L' emperador de la Bosnia», era dement.

Se veyá, no obstant, que en altres temps devia haver maniobrat ab éxit brillant com á home finíssim del gran mon en los salons, entre la broma sutil de gentils damas, entre talles flexibles y esbelts, y en mitj de róssecs riquíssims y de vestimentas cubertas de blondas.

Empero després que á consecuencia de la seva aventura ab Wally las negras alas de la demencia cubriren son esperit, viatjava, gastant sumas inmensas, sens repós, d' una banda al altra, y s' havia finalment forjat que era emperador de Bosnia y contava 'ls vagabundos que l' honraven com á tal.

*
* *

Poch temps després vaig véure per los diaris que Kosna, en un acés de locura, havia mort. En lo manicomi ahont sos parents l' havian portat, després de la nit de nostre viatge en companyia, l' escriure havia sigut sa mania. Las últimas paraulas que en lletras molt grosses havia escrit en un tros de paper brut, deyan: « Demano als que m' estimaren una pregaria, y als que 'm conegueren un recort.

Jo t' he dedicat una pregaria y un recort pobre. «EMPERADOR DE BOSNIA.»

J. PERPINYÁ.

16 Octubre 1880.

AL BALL

Aném al ball: lo gotx y l' alegría
 cridan als balladors.
Aném al ball, que hi há en sa embriaguesa
 tots los encants del món.

La sala es plena, les aranyes vessan
 la llum com un sol fos,
y en los ulls de les dones llampegneja
 més llum y més vivor.

Desde l' esbelta y ruborosa noya
 d' ulls blaus y cabell ros,
á la morena de negroses trenes
 y de mirar de foch;

desde la verge que no ha entrat encara
 en los combats d' amor,
á la matrona de robusta forma
 y d' ayre magestuós;

totes al amoretx de nostres brassos
 entregarán son cos,
y voltarém per l' escalfada sala,
 y voltarém com botxs.

De sos cabells la perfumada essencia
 respirarém á doll,
beurém l' alé que mitx-oberts eczalan
 sos llabis tentadors;

nos cremarém en sa mirada encesa,
 provocant com son coll,
y sobre 'l nostre pit sentirém batre
 frenétich lo seu cor;

s' enrogirán les galtes inflamades,
la sanch tornarà foch,
la fantasía forjará desvaris
de plers ensopidors;

y voltant, y voltant, ab ella als brassos
com un trofeu de gotx,
gosarém una vida en cada volta
y un cel en cada tom.

No hi vol dir res que en brassos d' un altre home
veyem fer giravols
aquella per qui l' ànima s' abraza
en una ardent passió;

no hi vol dir res qu' uns altres ulls la cremen,
ó un alé corruptor,
ni que 'l calor d' estranyes abraçades
puga infamar son cos.

No hi vol dir res; lo ball es alegria,
lo ball es bon humor:
no hi valen ni promeses, ni casades;
aquí tot es de tots.

Qui primer hi es, primer se les emporta;
la ditxa va per torn;
primer de l' un, després de l' altre y l' altre,
fins qu' hi ha passat tothom.

Pudor, virtut, aquí hi foran de sobres;
de vergonya, ni 'l nom!
l' abraçada aquí es lley, y l' impudencia
hi fa de religió.

.....
Aném al ball; la sala 'ns hi convida
ab plers, encants y gotxs...
Aném al ball; però arrenquém de l' ànima
gelosía y amor.

_____ F. MATHEU.